

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор Державного науково-методичного
центру змісту культурно-мистецької освіти

Марина БРИЛЬ

« 22 » _____ 2022 р.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ЗМІСТУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

АРТИСТ-ТРУБАЧ

Навчально-методичний посібник
для елементарного підрівня початкової мистецької освіти

Укладачі:

А. В. Євтушенко

викладач Комунального закладу
«Мистецька школа № 3 Краматорської
міської ради», спеціаліст вищої категорії

Е. В. Земцов

викладач Комунального закладу
«Мистецька школа № 3 Краматорської
міської ради»

С. О. Осипов

викладач Комунального закладу
«Мистецька школа № 1 Краматорської
міської ради», спеціаліст вищої категорії

Рецензенти:

Ю. В. Островський

викладач Рівненської дитячої музичної школи
№ 2, спеціаліст вищої категорії, викладач-
методист; викладач Рівненського центру
підвищення кваліфікації та перепідготовки
працівників культури Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв, член
Національної всеукраїнської музичної спілки

Ю. М. Головін

викладач Комунального закладу
«Сєверодонецька музична школа № 2»,
Київської дитячої школи мистецтв
ім. Стефана Турчака, старший викладач
кафедри музичного мистецтва Луганської
державної академії культури і мистецтв,
спеціаліст вищої категорії, викладач-
методист

Відповідальна
за випуск

А. Г. Полещук

Рекомендовано

на засіданні методичного об'єднання з фаху
«Музично-теоретичних дисциплін»

КЗ «Мистецька школа № 3
Краматорської міської ради»

(протокол № 4 від 14 травня 2021 р.)

© Євтушенко А. В., Земцов Е. В., Осипов С. О.,
2022 р.

© Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти, 2022 р.

А. Євтушенко Е. Зємцов

Артист- Трубач

Примірник для
концертмейстера
та викладача

Учбовий посібник
«Перші кроки трубача»

Любі друзі!

Запрошуємо Вас до чудового світу музики

*Першим крокам трубача
Я навчусь в викладача*

Зміст

1. Передмова	4
2. Жабка	5
3. Ведмежатко	6
4. Курочка	6
5. Пташеня	7
6. Зозуля	8
7. Кицька Мурка	9
8. Коники	10
9. М'яч	11
10. Зайченя	12
11. Танок	13
12. Марш	14
13. Весела Муха	15
14. Полька	16

Передмова

Музично-естетичне виховання є однією з найважливіших складових всебічного розвитку дитини. Дотик до світу музики розвиває емоційний світ учня/учениці, розширює його уявлення про світ, виховує чуйність, розвиває морально-етичну сторону особистості.

Оволодіння музикантом-виконавцем грою на будь-якому музичному інструменті є складним процесом, який передбачає не тільки набуття вмінь гри на ньому, а й розвиток музичного мислення, музичної пам'яті, формування вольових рис характеру.

Незважаючи на великий позитивний вплив музики на внутрішній світ людини, однією з найважливіших проблем сучасної позашкільної освіти є помітне зниження зацікавленості учнів до навчання гри на музичних інструментах: зіткнувшись з труднощами засвоєння і опрацювання навчального матеріалу шести-семирічні діти відмовляються від занять музикою.

Оновлення змісту освіти у XXI сторіччі вимагає розв'язання складної проблеми – як перетворити масив знань в індивідуальне надбання кожної дитини, які засоби застосовувати для спрощення та урізноманітнення занять, за допомогою якого репертуару вдосконалювати набуті виконавські навички.

Спробою розв'язання проблем початкового навчання є створення посібника «Артист-трубач». Він складається з двох книжок: одна для учня/учениці, з викладанням музичної грамоти у віршованій формі, яскравими малюнками, п'єсами для вивчення; друга – для викладача та концертмейстера, містить музичний супровід для відпрацювання навчальних завдань.

Зважаючи на те, що діти шестирічного віку ще не мають досвіду учбової діяльності, їх увага нестійка і пам'ять переважно механічна, особливого змісту набуває використання яскравих ілюстрацій в книжці з метою тривалішої концентрації уваги учня/учениці на навчальному матеріалі. Малюнки з тваринками, які показують аплікатуру кожного звуку, учень має можливість розглядати і вдома, згадувати технічні вправи без викладача, що сприяє кращому засвоєнню інформації, що вивчається.

П'єси посібника «Артист-трубач» являють собою мініатюри, програма яких зрозуміла учням, бо закладена в самій назві музичного твору. Виконання нескладних мелодичних побудов, збагачених виразним фортепіанним супроводом, занурює учня/ученицю в світ музики, допомагає наповнити перші особисто виконані звуки настроєм та змістом.

Теоретичний матеріал з нотної грамоти і практичні вправи у вигляді окремих пісень викладено у природньому порядку – від простого до більш складного. Виконання маленьких за обсягом музичних п'єс не викликає м'язового перенапруження, але дозволяє відпрацювати виконавські навички - дихання, атаку звуку, артикуляцію, інтонування. Наприкінці збірки розташовані вже знайомі учню/учениці п'єси у складнішому викладі.

Таким чином, в організації послідовної роботи та розвитку мотивації учнів до навчання приховані ресурси вдосконалення навчального процесу, поліпшення якості навчання та розвитку музиканта.

Жабка

Рухомо, жартівливо

mf

На ку - пе - ні жаб - ка си - ді - ла і

пиль - но у річ - ку гля - ді - ла: «Як я гар - нень - ка, пог - лянь - те,

прий - ду й до Вас, за - че - кай - те».

Ведмежатко

Помірно, важко

Топ-топ вед-ме-жат-ко, лі-со-ве-ма-лят-ко, я-го-ди зби-ра-є, дру-зів при-го-ща-є

Курочка

Швидко, тривожно

Ко-ко-ко-ко, ко-ко-ко, не лі-тай-те ви-со-ко, криль-ця не зла-ма-ай-те, зер-нят-ко шу-ка-ай-те

Пташеня

Рухомо, стурбовано

"Цвірінь, цвірінь", - пта-ше-ня на гіл - ля - ці ска - че, о - бе - реж - ні -

ше, ма - ля, ки - ця по - руч пла - че

Зозуля

Помірно, загадково

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a common time signature. The middle and bottom staves are piano accompaniment in bass clef. The piano part begins with a piano (*p*) dynamic and features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The lyrics for this system are: "Хто си - дів на гіль - ці,". The piano part includes a *mf* dynamic marking and a fermata over the final note of the piano line.

The second system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef. The middle and bottom staves are piano accompaniment in bass clef. The piano part continues with a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The lyrics for this system are: "Тріс - ко - тів су - сід - ці? ра - ху - ва - ти мо - жу вік, за - холь - те, ви,". The piano part includes a *f* dynamic marking and a fermata over the final note of the piano line.

The third system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef. The middle and bottom staves are piano accompaniment in bass clef. The piano part continues with a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The lyrics for this system are: "хоч ко - жен - рік." followed by a piano (*p*) dynamic marking. The piano part includes a fermata over the final note of the piano line.

Кицька Мурка

Повільно, сумно

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line with a treble clef and a key signature of two flats. The middle staff is the right-hand piano accompaniment, and the bottom staff is the left-hand piano accompaniment. The piano part features a steady eighth-note bass line. The lyrics 'Мя - у, мя - у' are written under the vocal line.

The second system continues the musical score with three staves. The vocal line has the lyrics 'Киць - ка, про - сить ка - шу в мис - ку,'. The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern.

The third system continues the musical score with three staves. The vocal line has the lyrics 'Швид - ше на - го - ду - ем кіш - ку не зас - не го -'. The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern.

The fourth system concludes the musical score with three staves. The vocal line has the lyrics 'лод - на в ліж - ку'. The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern.

Коники

Прискорено, весело

Но но, но но, Кони

ки ось про-бі - га-ють, гус-тим чу-бом мо-ти - ля - ють

М'яч

Швидко, граючи

Я на ву - ли - ці гу - ля - ю, м'я - чик

ped. *

Detailed description: This system contains the first three measures of the piece. It features a vocal line in a treble clef and a piano accompaniment in a grand staff (treble and bass clefs). The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The piano part has a rhythmic pattern of eighth notes in the bass clef and quarter notes in the treble clef. The lyrics are written below the piano part.

ви - со - ко ки - да - ю. М'я-чик, ве се - ло ко -

ped. *

Detailed description: This system contains the next three measures. The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern. The lyrics continue across the piano part.

тисть, і до ме - не по - вер - нись.

Detailed description: This system contains the final three measures of the piece. The piano accompaniment concludes with the same rhythmic pattern. The lyrics conclude across the piano part.

Зайченя

Помірно, грайливо

Музична партитура для першого відрізка пісні. Включає голосну лінію та фортепіано (f) з трьома підлітками.

Голосна лінія: $4/4$ ритм, початок з паузи, потім мелодія: $\text{G}4 - \text{A}4 - \text{B}4 - \text{C}5 - \text{B}4 - \text{A}4 - \text{G}4 - \text{F}4 - \text{E}4 - \text{D}4 - \text{C}4$.

Фортепіано (f): $4/4$ ритм, початок з паузи, потім мелодія: $\text{C}4 - \text{D}4 - \text{E}4 - \text{F}4 - \text{G}4 - \text{A}4 - \text{B}4 - \text{C}5 - \text{B}4 - \text{A}4 - \text{G}4 - \text{F}4 - \text{E}4 - \text{D}4 - \text{C}4$.

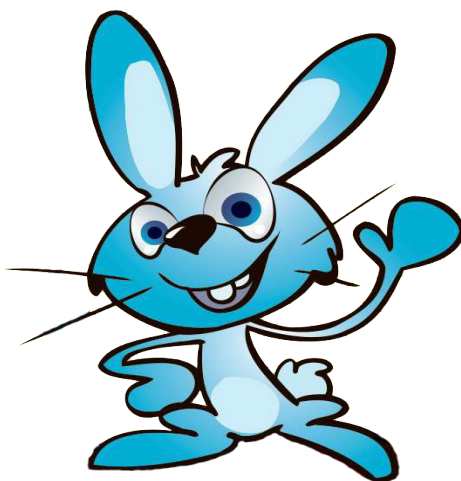
Текст підлітків: Я ве - се - ло пли - га - ю і вуш - ка - ми сми -

Музична партитура для другого відрізка пісні. Включає голосну лінію та фортепіано з трьома підлітками.

Голосна лінія: $4/4$ ритм, мелодія: $\text{C}4 - \text{D}4 - \text{E}4 - \text{F}4 - \text{G}4 - \text{A}4 - \text{B}4 - \text{C}5 - \text{B}4 - \text{A}4 - \text{G}4 - \text{F}4 - \text{E}4 - \text{D}4 - \text{C}4$.

Фортепіано: $4/4$ ритм, мелодія: $\text{C}4 - \text{D}4 - \text{E}4 - \text{F}4 - \text{G}4 - \text{A}4 - \text{B}4 - \text{C}5 - \text{B}4 - \text{A}4 - \text{G}4 - \text{F}4 - \text{E}4 - \text{D}4 - \text{C}4$.

Текст підлітків: ка - ю, а по - тім я вте - чу в лі - сок і за - хо - - ва - юсь між гі - - лок.

Танок

Помірно, радісно

f Ось тан - - цю - ють ді - ду -- сі, а за ни - ми ба - бу - сі, тільки я не

mf

тан - цю - вав, на тру - бі зав - зя - то грав.

Марш

Помірно, урочисто

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It consists of a melody line and a piano accompaniment. The tempo is marked "Помірно, урочисто" (Moderato, Solemnly). The score is divided into four systems. The first system includes a dynamic marking of *f* (forte) in the bass line. The second system includes a dynamic marking of *f* in the piano part. The third system includes a dynamic marking of *f* in the piano part. The fourth system concludes the piece with a final cadence. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth notes and chords, providing a steady accompaniment for the melody.

A colorful illustration of a blue drum with two red drumsticks. The drum is decorated with colorful balloons (red, yellow, green) and stars, giving it a festive appearance.

Весела Муха

Швидко, метушливо

The musical score is written for a single melodic line and piano accompaniment. It is in 2/4 time and B-flat major. The tempo and mood are indicated as 'Швидко, метушливо' (Fast, lively). The score consists of three systems of music. The first system includes a treble clef staff with a whole rest and a piano staff with a melody starting on G4. The second system continues the melody and piano accompaniment, featuring dynamic markings *mf* and *f*. The third system concludes the piece with a first ending (marked '1.') and a second ending (marked '2.'). The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth notes in the bass clef.

Полька

Рухомо, легко

The musical score is written in 2/4 time and B-flat major. It consists of two systems. The first system includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a rhythmic pattern of chords and eighth notes, with dynamic markings of *f*, *p*, *f*, and *p*. The second system continues the piano accompaniment, ending with a double bar line. Dynamic markings include *mf* and *f*. The tempo instruction 'Рухомо, легко' (Allegretto, easily) is written above the first system.

Якість звуку розвивай,
Гами кожен день іграй!

**Щоб виразніше іграти
Треба щодня повторяти,
Вдосконалювати вміння –
Ось найкраще вирішення!**

Авт. свідоцтво №75457 від 20.12.17

Ілюстрації: А. Косовенко

С. Новацька

Дизайн: Д. Ігнатенко

КРАМАТОРСЬК 2018

А. Євтушенко Е. Зємцов

Артист- Трубач

Примірник для учня

Учбовий посібник
«Перші кроки трубача»

Любі друзі!

Запрошуємо Вас до чудового світу музики

*Першим крокам трубача
Я навчусь в викладача*

БАЗІНГ

Підготовчі вправи на мундштуці

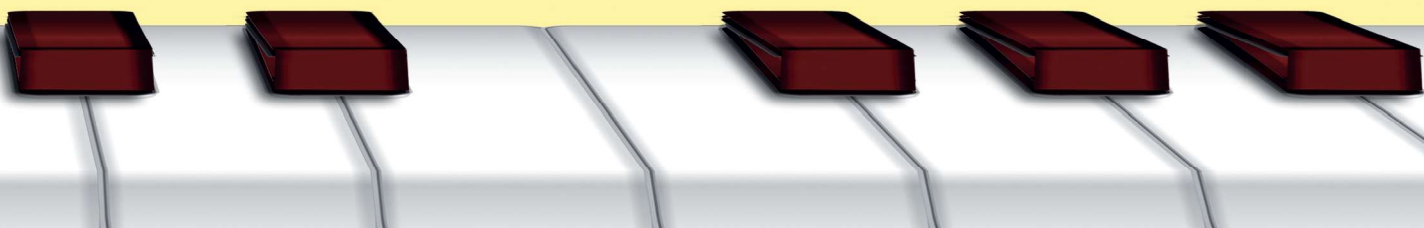
Щоб впевнено трубу тримати
Два пальці треба готувати:
Мізинець і великий самий
Легко виконають вправу.

Носом швидко струм вдихаю
І повільно видихаю.
Треба сильно видихати –
Тоді буде звук лунати.

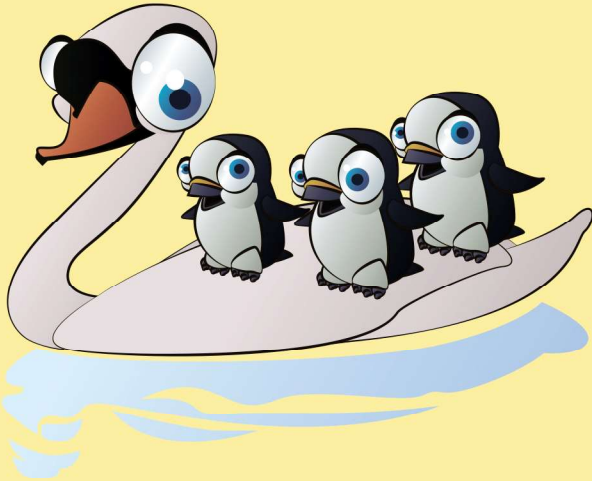

На купині жабка сиділа
І пильно у річку гляділа:
«Як я гарненька, погляньте,
Прийду й до Вас, зачекайте».

Імітуємо «квакання» жабки під супровід фортепіано

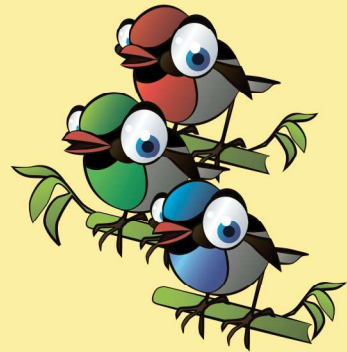

Мелодію ми проспівали,
Назавжди запам'ятаємо!
Мелодія повинна бути,
Щоб нам пісню всю почути.

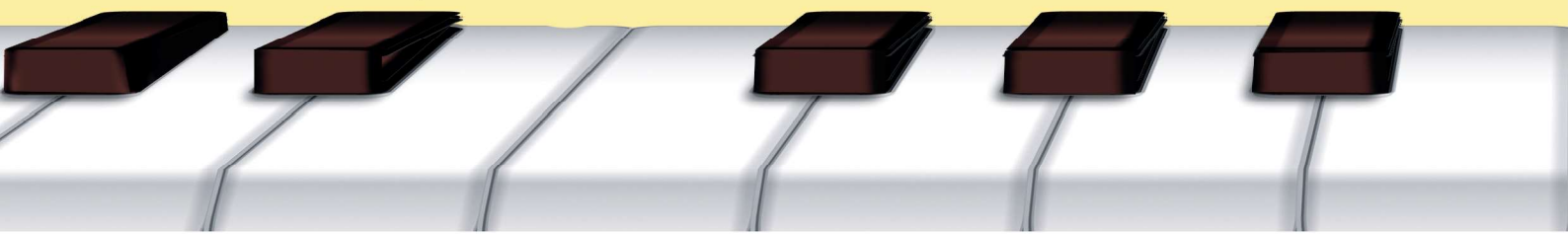
Акомпанемент лунає –
Слово нове учень знає:
Доповнює собою твір,
Характер має кожен звір.

Звуки разом всі лунають:
Три і більше водночас –
Так **акорди** визначають
Композитори у нас.

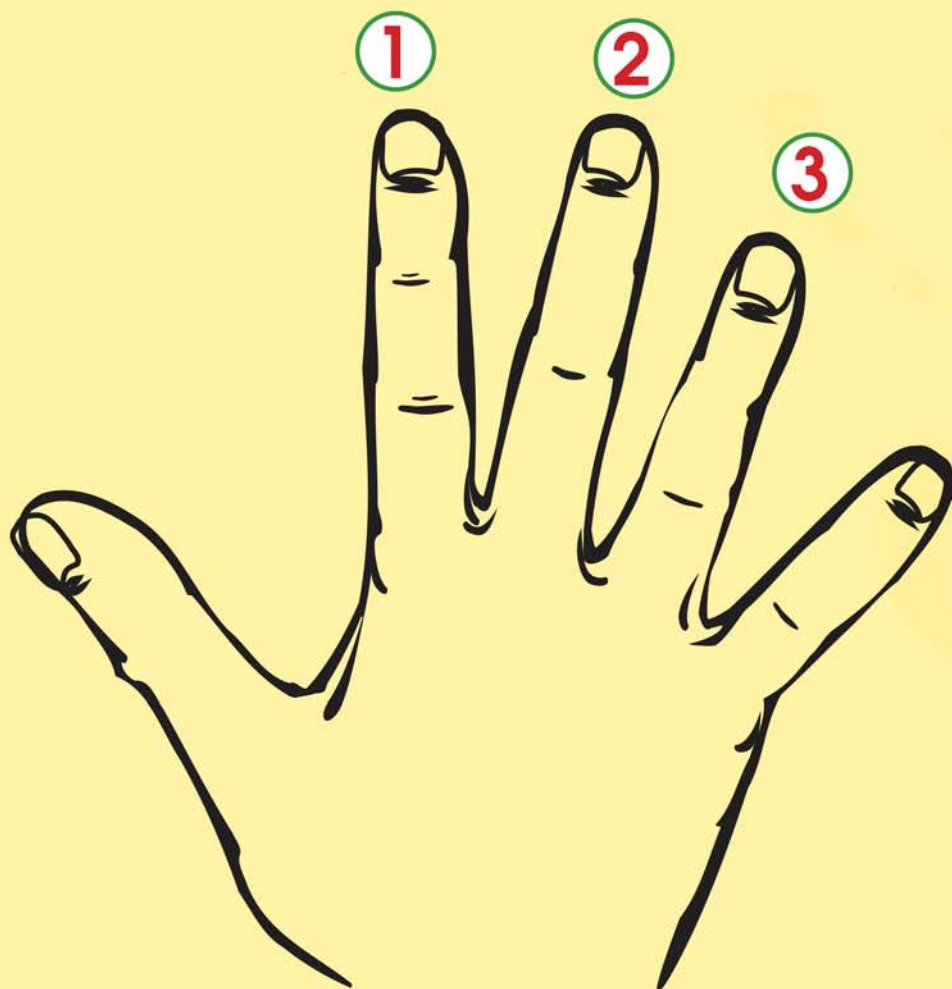
Хто так голосно кричить?
А! Це форте (**f**) так звучить!

Тихо заспіва піано (**P**)

Щоб до гри підготуватись
Треба пальцями зайнятись:
Великий і мізинець дуже
Зайняті, мій юний друже.

Три пальці будуть крокувати,
На клапани щоб натискати
1 2 3 2 1-3 2 1-3
Всі по чер-зі, че-рез раз,
1 2 3 2 1-3 2 1-3
Де-мон-стру-єм ви-щий клас!

(1-3 – натискаємо два пальці водночас)

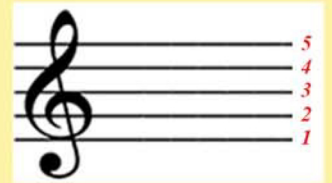

II. ГРА ПО НОТАХ

А іншу музику як грають?
Всі музиканти ноти знають
Нота – це малюнок звуку. Їх малюють у формі кола:

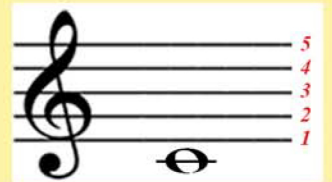
Розміщують ноти на п'яти лінійках.
Їх називають нотним станом.

П'ять лінійок, нот – аж сім!
Буде місце їм усім?
На лінійках і між ними
Займуть місце як квартири.

Звук «ДО»

Нота «ДО» стоїть спочатку,
Їй дали окрему хатку.
На маленькій гільці
Похваляється сусідці

ВЕДМЕЖАТКО

Щоб точнісінько заграти –
Треба звуки рахувати:

Довго **цілий** звук триває
Весь рахунок він займає:

1, 2, 3, 4

– (див. сторінка 18)

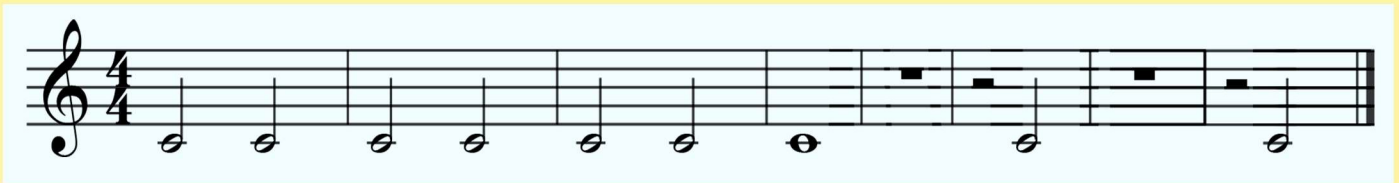

КУРОЧКА

Пальці, бачимо, тут зайві

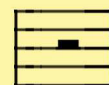
«ТА-ТА-ТА», – додаємо
Низький звук так граємо.

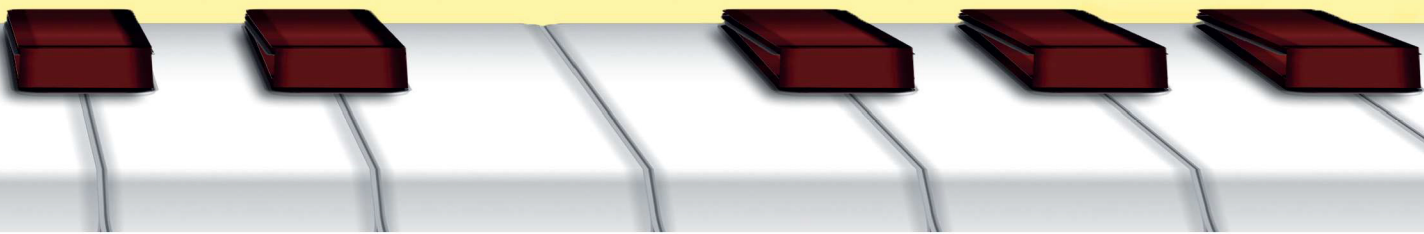
«Ко-ко-ко-ко, ко-ко-ко,
Не літайте високо,
Крильця не зламайте,
Зернятко шукайте».

А ось звук такий:
Він тоді ж який?

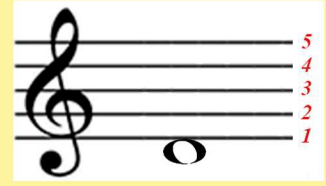
Дві цифри треба рахувати,
А звук один потрібно грати. 1, 2
Якщо на два рахунки звук тримають –
Половинною ту ноту називають.

– (див. сторінка 18)

Крокувала «РЕ» нагору,
Йшла відвідати Єгора.
До Єгора не дійшла,
Місце тут собі знайшла.

ПТАШЕНЯ

«Цвірінь, цвірінь», – пташеня
На гілляці скаче.
Обережніше, маля,
Киця поруч «плаче».

– (див. сторінку 18)

Звук такий – **четвертний**,

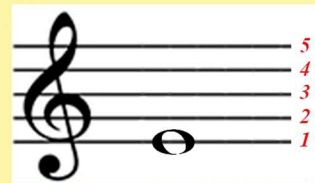
Означає крок чіткий.

Один звук «раз», другий звук «два»,

З «ТА» він чітко співпада.

«Мі» на першій лінійці сиділа,
Ласкаво на сонечко тепле гляділа.

ЗОЗУЛЯ

«Хто сидів на гільці,
Тріскотів сусідці?
«Рахувати можу вік,
Заходьте, ви, хоч кожен рік».

Весела музика – стрибаємо,
Її мажорною називаємо.

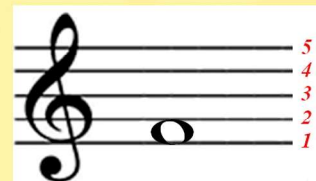
Потрібно, мабуть, зачекати,
Щоб партію свою заграти?

В кінці дві крапки означають
Що двічі партію цю грають.

«ФА» в лінійках заблукала,
Між двома тому і стала:
Між першою і другою
Живе тепер з подругою.

КИЦЬКА МУРКА

— крапка подовжує звук
на пловину його звучання.

Рахуємо так:

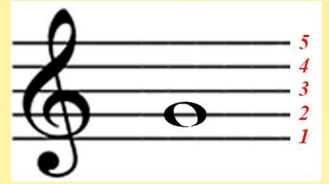
«Мяу, мяу», - кіцька
Просить кашу в миску,
Швидше нагодуюм кішку,
Не засне голодна в ліжку».

Ця мелодія сумна?
То **мінорна** є вона.

 — (див. сторінку 18)

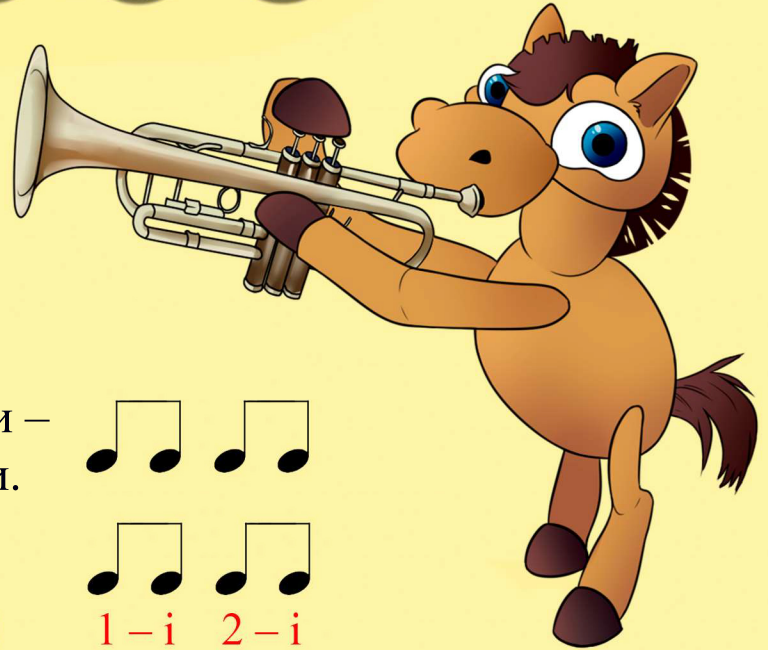

«Друга лінійка нотного стану
Ще вільна від звуків, її я дістану», –
Всіх подруг «СОЛЬ» сповістила
І кроки свої зупинила.

КОНИКИ

«Коники ось пробігають,
Густим чубом мотіляють».

Швидкі ноти поєднали –
І їх **восьмими** назвали.

Як же їх порахувати?

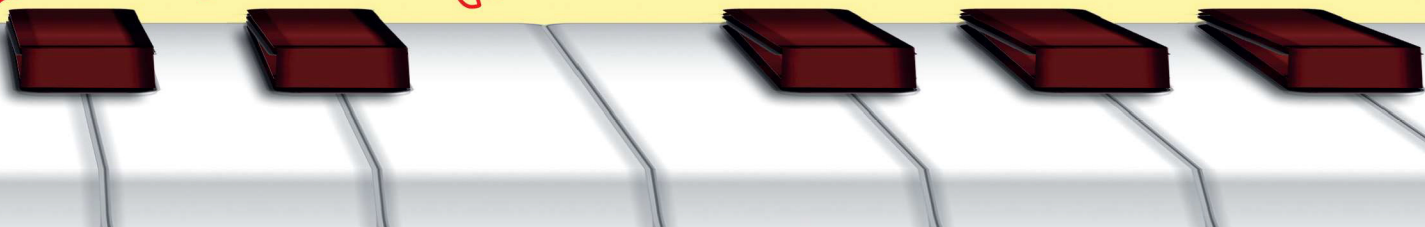
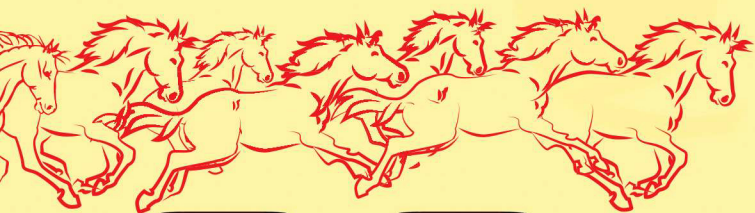

Треба букву «і» додати!

1 – і 2 – і

Коники наближаються – звук стає гучнішим.
Коники віддаляються – звук стає тихішим.

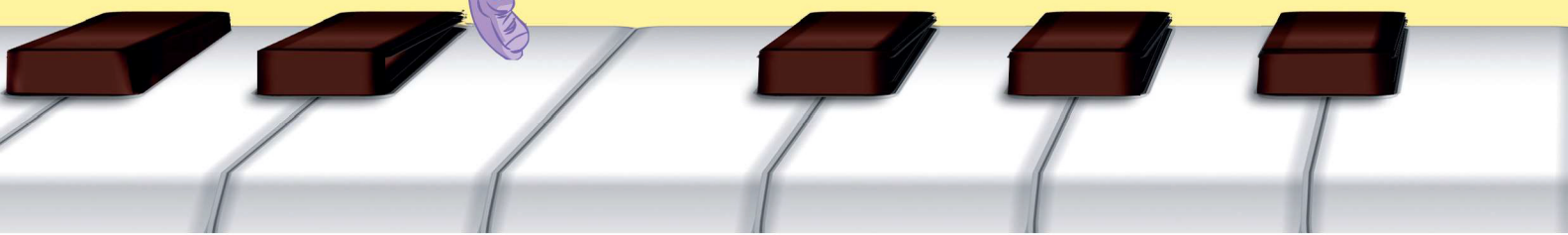
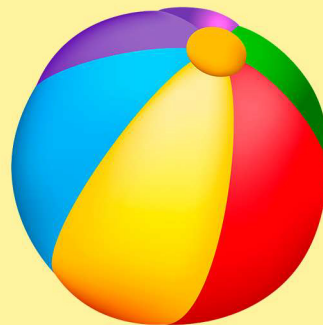

Стань-мо звуки чергувати,
Тепер різні натискати.

«Я на вулиці гуляю,
М'ячик високо кидаю.
М'ячик, весело котись
І до мене повернись».

ЗАЙЧЕНЯ

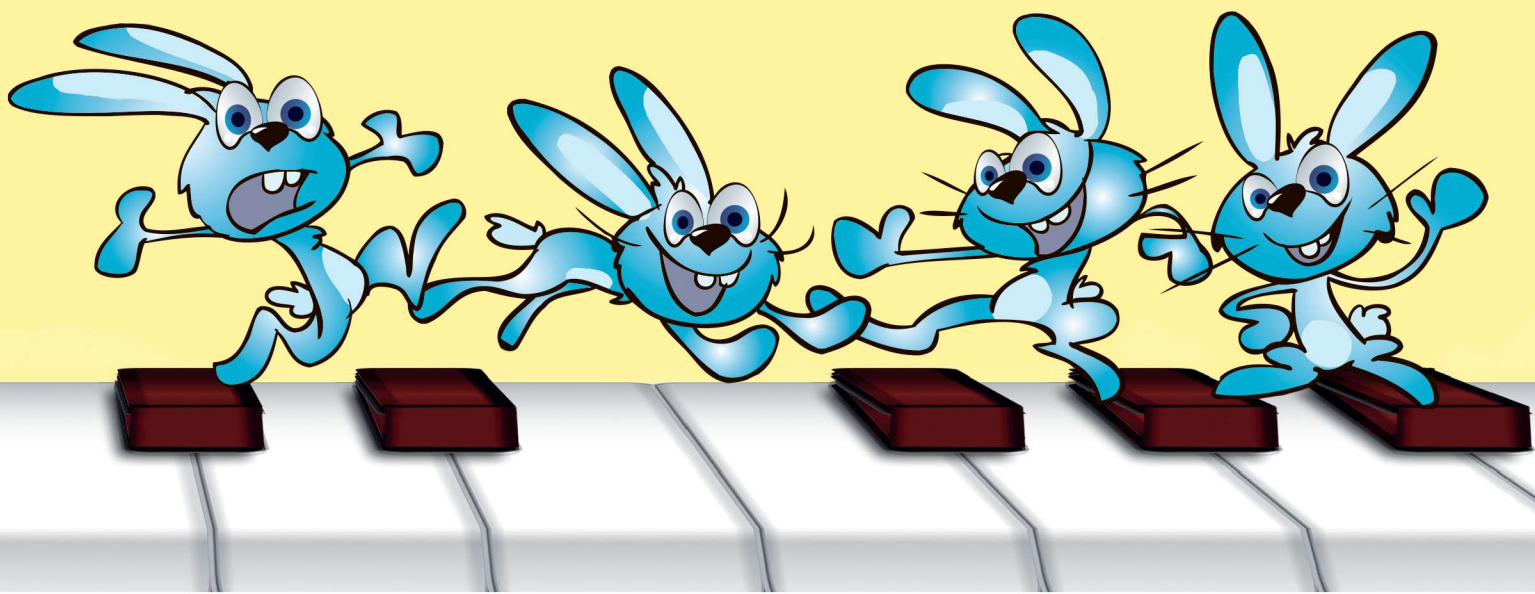
(staccato) .

Поштовх - стрибок –
Стаккато граю,
 По крапках я його вгадаю.

«Я весело плигаю
 І вушками смикаю,
 А потім я втечу в лісок
 І заховаюсь між гілок».

Згадай значення символів:

ТАНОК

«Ось танцюють дідусі,
А за ними – бабусі.

Тільки я не танцював,
На трубі завзято грав».

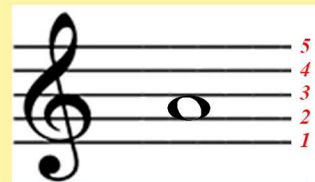
**Які звуки тут лунають?
Учні швидко прочитають?**

**Ноти з самого початку
Всі зіграймо по-порядку.**

ЦАРІВНА-ЖАБКА

«ЛЯ» – весела жартівниця, –
 «СОЛЬ» скаржитья, її сестриця, –
 Невгамовна, зупинися,
 Хоч наді мною оселися».

Вище вгору залізьмо –
 «Ті-Ті, Ті-Ті», – проспіваймо.

Ти прослухав виконану пісню? Помітив, що вона схожа на колискову. Так відбулося тому, що пісня складена у тридольному розмірі: $\frac{3}{4}$

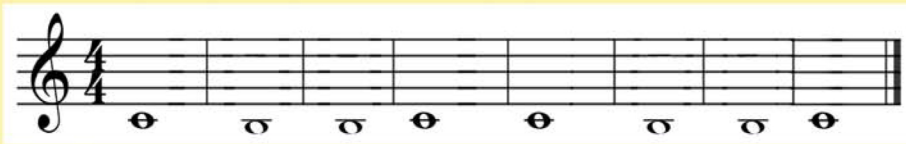
Тому у кожному такті рахуємо до трьох: 1, 2, 3.

В якому регістрі звучить твоя партія?
 Чому з самого початку ти не граєш?

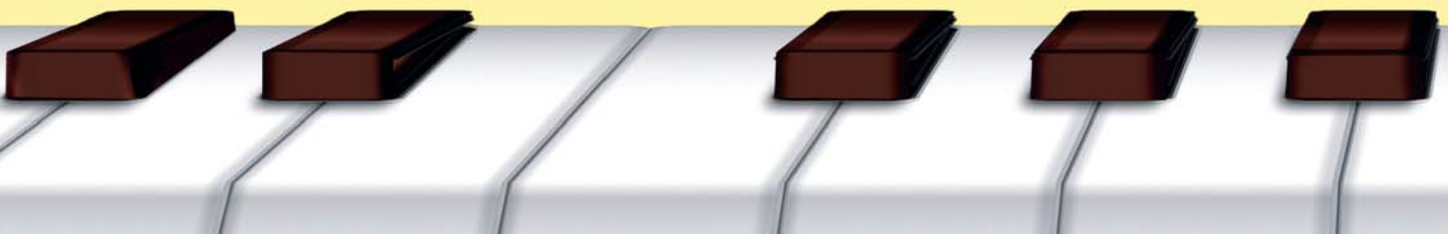
Нота «Сі» – крикуха,
Пищить нам всім на вуха.
Третю лінійку міцно тримає,
Голосно, дзвінко себе називає.

Ти помітив інший знак?
Звати треба його як?
Порахуємо цей знак:
Перед «ДО» стоїть?
«Сі»? Так!

«ДО», «РЕ», «Мі», «ФА», «СОЛЬ», «ЛЯ», «Сі» –
Звуки ми назвали всі.
В черзі всі вони стоять,
Це – музичний звукоряд.

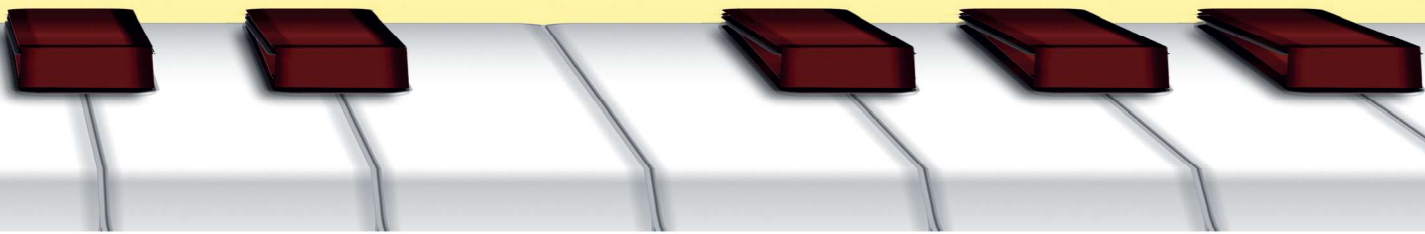
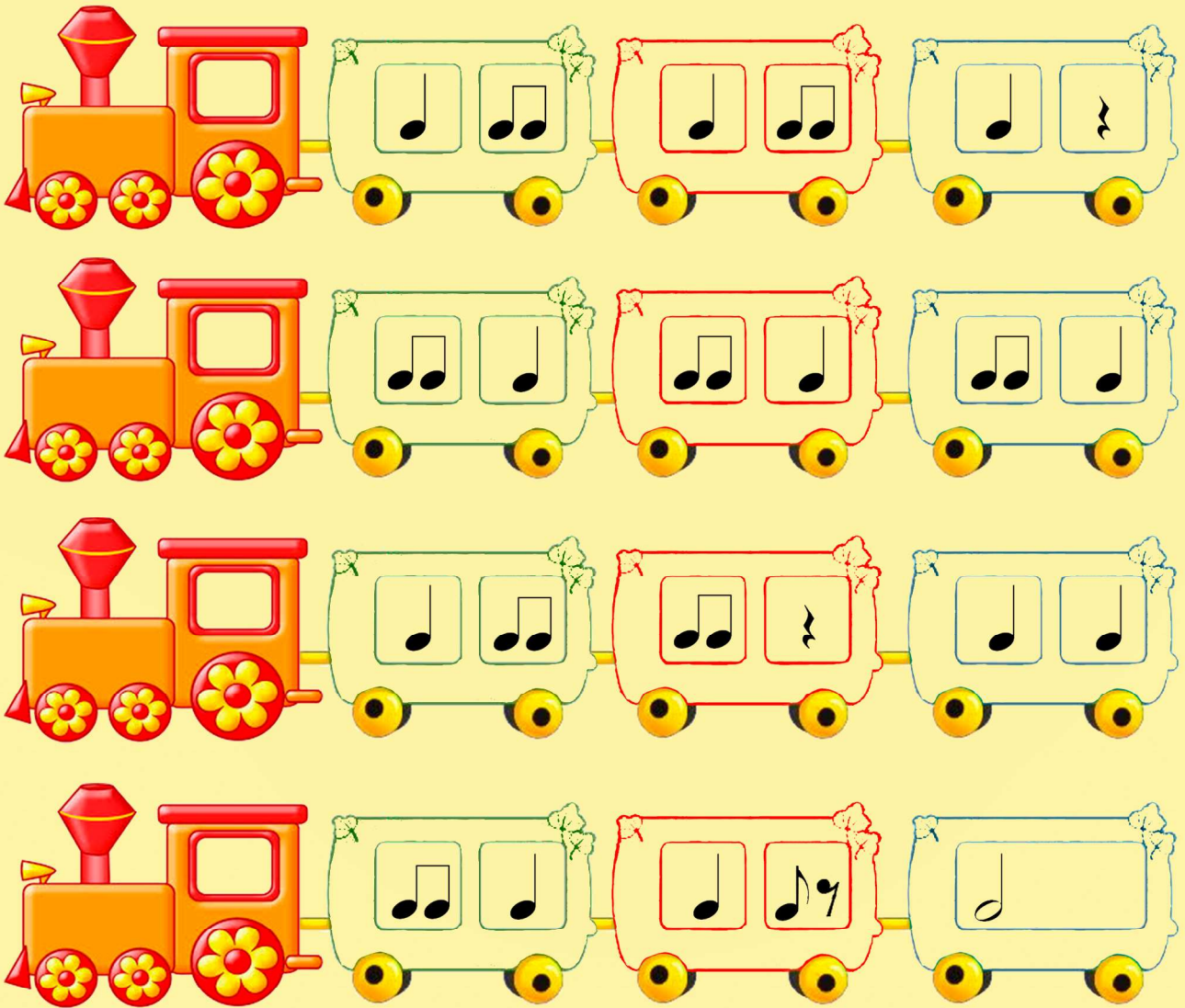
Якщо звукоряд продовжити до наступної ноти «ДО», отримаємо вісім звуків і мелодія матиме закінчений вигляд. Таку мелодію називають гамою. Її можливо виконати від будь-якого звуку, але за окремими правилами.

Відтвори ритмічні послідовності оплесками

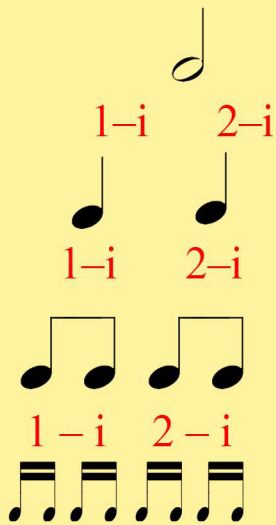
Забув тривалості звуків і пауз?
Дивись наступну сторінку

цілий

1-і 2-і 3-і 4-і

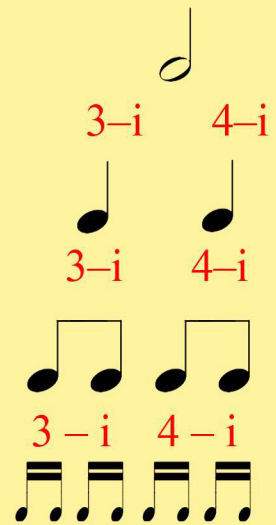

половинні

четвертні

восьмі

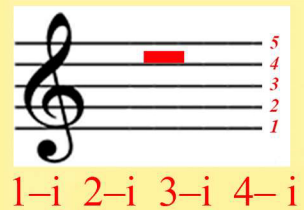
шістнадцяті

ПАУЗИ

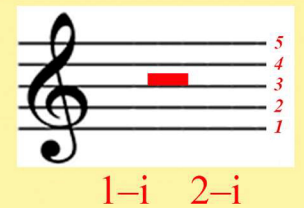
ціла

Перша за списком –
пауза **ціла**,
Довго триває –
як ноточка біла.

половинна

Прямокутник бачиш – стій!
Рахувати його вмій:
«Раз-і», «Два-і» – що, згадав?
Половинну ти назвав.

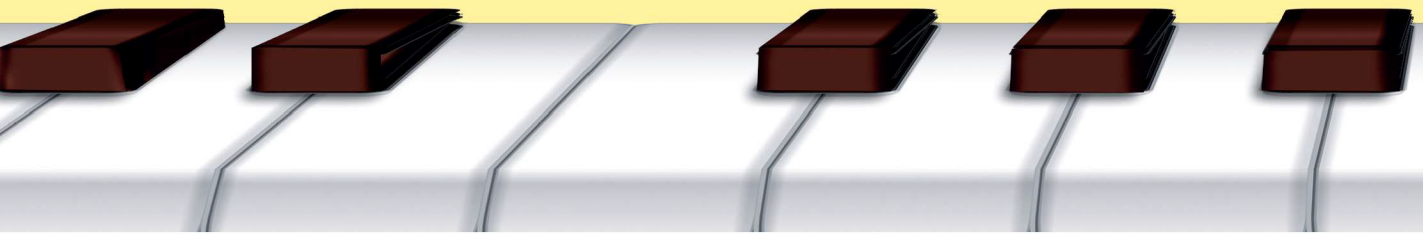
четвертна

Бачиш, черв'ячок повзе,
Четвертну з собою везе.
Порахуємо її –
«Раз - і» тільки, «два - і» – ні.

восьма

Восьма – четвертній подруга,
«Раз» – одна, а «і» – вже друга.

КУРОЧКА

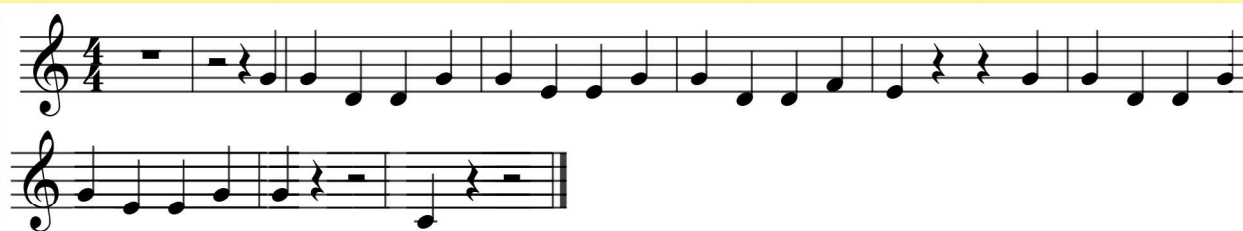
ВЕСЕЛА МУХА

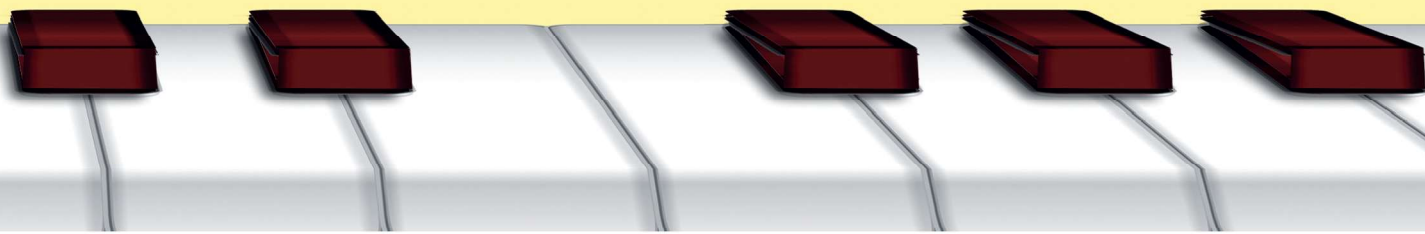
ПТАШЕНЯ

ЗАЙЧЕНЯ

ПОЛЬКА

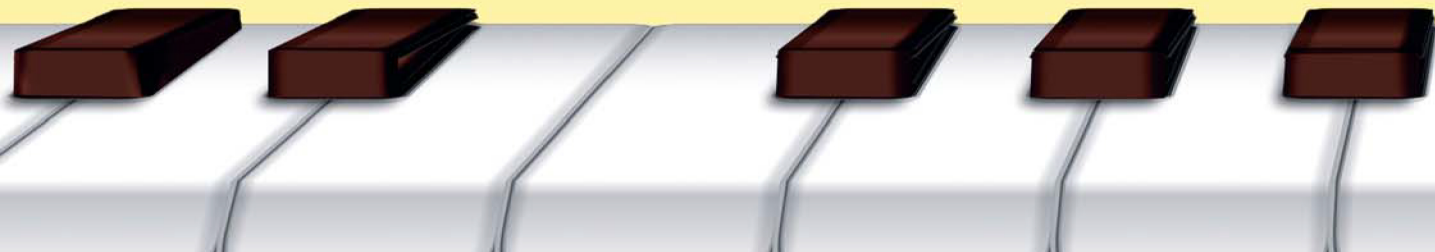
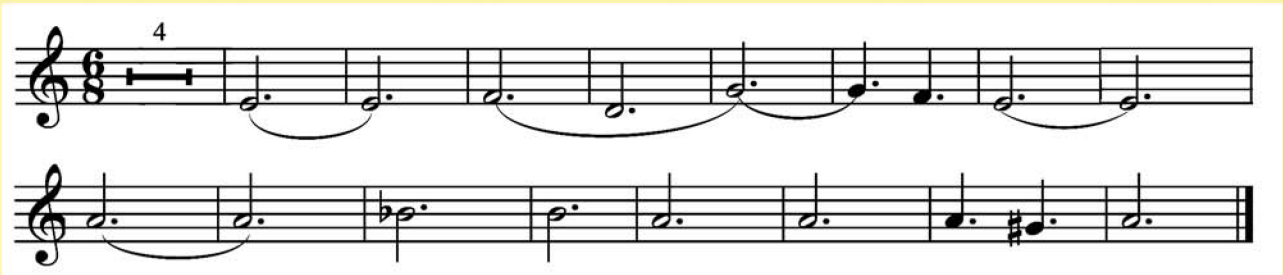
МАРШ

КОНИКИ

КИЦЬКА МУРКА

Якість звуку розвивай,
Гами кожен день іграй!

**Щоб виразніше іграти
Треба щодня повторяти,
Вдосконалювати вміння –
Ось найкраще вирішення!**

Авт. свідоцтво №75457 від 20.12.17

Ілюстрації: А. Косовенко

С. Новацька

Дизайн: Д. Ігнатенко

КРАМАТОРСЬК 2018